

مدیریت و نظارت

در مراکز بهداشتی درمانی

بر اساس سرفصل دروس بهداشت عمومی

تألیف و گردآوری —————

دکتر حمد صادقی

دکترای مدیریت بهداشت و درمان

عضو هیئت علمی دانشکده علوم پزشکی اسفراین

فاطمه پورمحمد

کارشناس مسئول امور بهورزی

دانشکده علوم پزشکی اسفراین

جامعه‌نگر

ناشر برتر دانشگاهی سال ۱۳۹۱
ناشر برگزیده‌ی کشور سال ۱۳۹۲
ناشر شایسته‌ی تقدیر ۱۳۹۳
ناشر برگزیده‌ی حوزه جوانان سال ۱۳۹۳
ناشر برگزیده‌ی حوزه سلامت سال ۱۳۹۳
ناشر برگزیده‌ی کتاب سال دانشجویی ۱۳۹۴

فروش اینترنتی: www.jph.ir

دفتر مرکزی نشر جامعه‌نگر

تهران: خ انقلاب - مقابل درب اصلی دانشگاه تهران -

خ فخر رازی - خ نظری - شماره ۹۶

تلفن: ۶۶۴۹۴۱۸۷ - ۶۶۴۹۳۷۱۶

کتاب‌فروشی‌های پزشکی سراسر کشور

اهواز: رشد - شرق • اردبیل: خیام • ارومیه: کتاب
پزشکی • اصفهان: پارسا - کیا • ایلام: رشد • بابل:
لیزاده • بجنورد: ارسطو • بروجرد: ولایت • بوشهر:
کتاب پزشکی عمادی • تالش: جامعه‌نگر • تبریز: شیرنگ
• تهران: ناین • چهرم: کلبه کتاب • خرم‌آباد: نشر
• مشهد: دانشگاه آزاد پل طالشان - ارجمند - مژده
• ساری: دانشگاه - امیرکبیر • سمنان: نسیم - اشراق
• سنندج: دانشگاه • شیراز: جمالی - مرکز کتاب
دانشگاه علوم پزشکی • فائوس اندیشه •
قزوین: حکیم • کرمان: پایرونی • کاشان: دانشمند
• گرگان: جلالی • گناباد: کتابستان • لاهیجان: مرکز
کتاب دانشگاهی • مشهد: مجد دانش - نمایشگاه
علوم پزشکی جهاد دانشگاهی • همدان: روزاندیش
- دانشجو • یزد: خانجانی

سرشناسه	صادقی، احمد، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	مدیریت و نظارت در مراکز بهداشتی درمانی مطابق سرفصل تعیین‌شده/ تألیف و گردآوری احمد صادقی، فاطمه پورمحمد.
مشخصات نشر	تهران: جامعه‌نگر، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	ده: ۱۲۲ص: مصور، جدول.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۰۱-۷۳۳-۹ :
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
یادداشت	نمایه.
موضوع	پزشکی، مراکز -- ایران -- مدیریت
موضوع	Medical centers -- Administration: Iran --
موضوع	پزشکی -- ایران -- خدمات
موضوع	Medical Care -- Iran:
موضوع	پزشکی -- ایران -- مدیریت
موضوع	Health services administration -- Iran:
شناسه افزوده	پورمحمد، فاطمه، ۱۳۶۶ -
رده بندی کنگره	۳۹۷: ۴۰۴ / ۳۵ / RA
رده بندی دیویی	۳۶۲/۱۰۹۵۵:
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۷۸۶۱۱:

تمام حقوق این اثر متعلق به انتشارات جامعه‌نگر است. این اثر، مشمول حق نشر و سایر حقوق مؤلفان و مصنفان می‌باشد. هیچ بخشی از آن به هیچ شکلی اعم از فتوکپی یا روشی مطالب در هر گونه رسانه‌ای من جمله کتاب، لوح فشرده، بدون اجازه کتبی ناشر قابل استفاده نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود.

مدیریت و نظارت در مراکز بهداشتی درمانی

گردآوری و تألیف احمد صادقی، فاطمه پورمحمد

ناشر جامعه‌نگر

نوبت و سال چاپ اول ۱۳۹۷/

شمارگان ۳۰۰ نسخه

صفحه‌آرایی آرساکو

طرح جلد مهدی انوشیروانی

بها ۱۴۹۰۰ تومان

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۱-۷۳۳-۹

فهرست مطالب

فصل ۱ < اصول و مبانی سازمان و مدیریت	۱
مفهوم سازمان	۱
تعریف سازمان	۱
ویژگی‌های مشترک سازمان‌ها	۲
فلسفه وجودی سازمان‌ها	۳
انواع سازمان‌ها	۳
مفهوم مدیریت	۴
تعریف مدیریت	۴
سطوح مدیریت و ابعاد مدیریت	۶
مهارت‌های مورد نیاز مدیران	۶
ارزش نسبی مهارت‌ها	۷
کارکردهای مدیریت	۸
مدیریت؛ علم یا هنر؟	۹
مدیریت؛ ذاتی یا اکتسابی؟	۹
چرا باید به مطالعه مدیریت پرداخت؟	۱۰
نتیجه‌گیری	۱۰
فصل ۲ < برنامه‌ریزی خدمات بهداشتی	۱۱
اهمیت، ماهیت و مفهوم برنامه‌ریزی	۱۱
اهمیت برنامه‌ریزی	۱۱
تعریف برنامه‌ریزی	۱۲
محاسن برنامه‌ریزی	۱۲
انواع برنامه و برنامه‌ریزی	۱۲
برنامه‌های استراتژیک و عملیاتی	۱۲
برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت	۱۳
برنامه‌های کلی و تفصیلی	۱۳
برنامه‌های یک‌بارمصرف و چندبارمصرف	۱۳
انواع دیگر برنامه	۱۳
برنامه‌ریزی بهداشتی	۱۴
مفهوم و اهداف برنامه‌ریزی بهداشتی	۱۴
ویژگی‌های یک برنامه جامع بهداشتی	۱۵
مراحل برنامه‌ریزی بهداشتی	۱۶

۱۸	کنترل، پایش و ارزشیابی برنامه‌های بهداشتی
۱۸	کنترل
۲۰	پایش
۲۱	ارزشیابی
۲۳	مدل زنجیره‌ای برنامه‌های بهداشتی (نگرش فرآیندی)
۲۳	مفهوم نگرش فرآیندی
۲۵	تفاوت پایش و ارزشیابی از دیدگاه نگرش فرآیندی
۲۵	نحوه پایش و ارزشیابی برنامه‌ها در نگرش فرآیندی
۲۶	نتیجه‌گیری

فصل ۳ ◀ مراقبت‌های بهداشتی اولیه

۲۷	مقدمه و درخچه
۲۷	مراقبت‌های بهداشتی اولیه
۲۹	اصول مراقبت‌های بهداشتی اولیه
۲۹	اجزای اصلی مراقبت‌های بهداشتی اولیه
۳۰	دسترسی به خدمات مراقبت‌های بهداشتی اولیه
۳۱	سابقه مراقبت‌های بهداشتی اولیه در ایران
۳۲	جریان تدوین و شکل‌گیری شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور
۳۳	نتیجه‌گیری

فصل ۴ ◀ سطوح ارائه خدمات بهداشتی در ایران

۳۵	مروری بر شبکه بهداشت و درمان در ایران
۳۵	سطوح ارائه خدمات بهداشتی درمانی در ایران
۳۶	الف سطح کشوری
۳۶	ب سطح استانی
۳۷	ب- سطح شهرستان
۳۸	واحدهای عرضه خدمات بهداشتی در روستا
۳۸	خانه بهداشت
۳۹	مرکز خدمات جامع سلامت روستایی
۴۰	واحدهای عرضه خدمات بهداشتی در شهر
۴۰	پایگاه سلامت
۴۱	مرکز خدمات جامع سلامت شهری
۴۲	مرکز بهداشت شهرستان
۴۳	بیمارستان شهرستان
۴۴	سطح‌بندی، ادغام و ارائه خدمات از طریق سیستم ارجاع
۴۴	سطح‌بندی خدمات
۴۴	نظام ارجاع
۴۶	ادغام خدمات
۴۶	پزشک خانواده و تیم سلامت
۴۷	دسته‌بندی برنامه‌های سلامت به لحاظ سطوح پیشگیری

۴۷	مفهوم پیشگیری و انواع آن
۴۹	انواع برنامه‌های سلامت به لحاظ سطوح پیشگیری
۵۰	نتیجه‌گیری

فصل ۵ ◀ جایگاه بهورزان در خانه‌های بهداشت

۵۱	نقش و جایگاه بهورزان
۵۱	نقش و جایگاه بهورز در ارتقای سلامت جامعه
۵۲	نقش و جایگاه بهورز در برنامه پزشک خانواده و بیمه روستایی
۵۳	وظایف بهورزان در خانه‌های بهداشت
۵۷	نیروی انسانی خانه بهداشت
۵۸	فرم‌ها، پرونده‌ها و تجهیزات موجود در خانه‌های بهداشت
۶۲	نتیجه‌گیری

فصل ۶ ◀ جنبه‌های مدیریتی و نظارتی خانه‌های بهداشت

۶۳	وظایف بهورزان به عنوان مدیران خانه‌های بهداشت
۶۳	۱- برنامه‌ریزی
۶۳	۲- سازمان‌دهی
۶۴	۳- هدایت، رهبری و ارتباطات
۶۵	۴- کنترل، پایش، نظارت
۶۵	پایش خانه‌های بهداشت
۶۶	چک لیست پایش خانه بهداشت
۶۷	نمونه چک لیست پایش و ارزیابی
۷۱	گزارش‌نویسی در بازدید از خانه‌های بهداشت
۷۱	۱. انتخاب موضوع
۷۱	۲. گردآوری اطلاعات
۷۲	۳. طرح‌ریزی مطلب (ویرایش و پردازش)
۷۳	۴. عرضه اطلاعات جمع‌آوری‌شده (مرحله اجرا)
۷۳	مشخصات یک گزارش خوب
۷۴	نمونه‌ای از گزارش‌نویسی در بازدید از خانه بهداشت
۷۵	نتیجه‌گیری

فصل ۷ ◀ پرونده الکترونیک سلامت

۷۷	پرونده الکترونیک سلامت
۷۷	تاریخچه و مفهوم پرونده الکترونیک سلامت
۷۸	اهمیت و ضرورت پرونده الکترونیک سلامت
۷۹	سامانه یکپارچه بهداشت (سیب)
۷۹	مفهوم و کاربرد سامانه سیب
۸۰	اهداف سامانه سیب
۸۱	مزایا و محاسن سامانه سیب

۸۲.....	فهرست مراقبت‌های موجود در سامانه سیب
۸۶.....	نتیجه‌گیری

فصل ۸ ◀ زیج حیاتی و پانل مدیریت اطلاعات سلامت ۸۷

۸۷.....	زیج حیاتی
۸۷.....	مفهوم و کاربرد زیج حیاتی
۸۹.....	جداول مربوط به زیج حیاتی
۹۶.....	موارد هم‌خوانی جداول زیج حیاتی
۹۶.....	شاخص‌های قابل محاسبه از زیج حیاتی
۹۸.....	ب. شاخص‌های باروری و موالید
۱۰۰.....	پ. شاخص‌های مرگ‌ومیر
۱۰۲.....	پانل مدیریت اطلاعات سلامت
۱۰۲.....	اهمیت و اهداف پانل مدیریت اطلاعات سلامت
۱۰۳.....	جداول شاخص‌های موجود در پانل مدیریت اطلاعات سلامت
۱۰۹.....	نتیجه‌گیری

خودآزمایی ۱۱۱

فهرست منابع ۱۲۱

مقدمه نویسندگان

تمام سازمان‌ها و من‌جمله سازمان‌های بهداشتی درمانی برای استمرار و تداوم فعالیت‌های خود به مدیریت و نظارت نیاز دارند. مجموعه وظایفی که رفتار و فعالیت سازمان را در مسیر هدف تنظیم، تصحیح، تقویت و راهنمایی می‌کند، مدیریت نامیده می‌شود. فقدان مدیریت موجب ناهماهنگی، انحراف از هدف، اتلاف وقت و انرژی می‌شود و سازمان را به نابسامانی و بهم‌گسیختگی می‌کشاند. از سوی دیگر، نظارت و کنترل یکی از اجزای اصلی مدیریت در سازمان‌های بهداشتی و درمانی محسوب می‌گردد، به‌طوری‌که بدون توجه به این جزء، سایر اجزاء مدیریت ناقص بوده و تضمینی برای انجام درست آن‌ها وجود ندارد. در حقیقت زمانی که یک برنامه تهیه شد و برای اجرای آن سازماندهی به عمل آمد و رهبری و هدایت آن مشتمل بر رسید، انتظار این است که هدف‌های برنامه تحقق پیدا کند و در اجرای برنامه، اطمینان وجود داشته باشد که روند حرکت دقیقاً به‌سوی اهداف تعیین شده می‌باشد. لذا مدیریت صحیح و کارآمد به همراه وجود یک نظام نظارت درمانی جامع و مستمر یکی از ارکان اصلی در موفقیت سازمان‌های بهداشتی درمانی قلمداد می‌گردد که بایستی مدیریت به ارکان حوزه سلامت به آن توجه ویژه‌ای داشته باشند.

کتابی که پیش روی دارید به مضمون مدیریت و نظارت در مراکز بهداشتی درمانی در قالب هشت فصل (به انضمام سؤالات چهارگزینه‌ای) پرداخته و سعی شده محتوای آن مطابق سرفصل تعیین شده جهت واحد درسی "مدیریت و نظارت در مراکز بهداشتی درمانی" تهیه و گردآوری شود؛ لذا "بل استفاده برای کلیه دانشجویان علوم پزشکی (خصوصاً دانشجویان رشته بهداشت عمومی)، مدیران، کارکنان و شاغلین حوزه سلامت می‌باشد.

امید است این تلاش بتواند پاسخگوی بخشی از نیازمندی‌های ریزان باشد. پر واضح است که این مجموعه خالی از اشتباه نیست؛ لذا نظرات و پیشنهادات شما موجب دلگرمی ما و ارتقای کیفیت کارهای آتی خواهد بود.

پاییز ۱۳۹۷